

La por d'elles

en l'esport a l'aire lliure en espais oberts

Fotografia de portada: **Jordi Saragossa** / @jsaragossa

Atleta: **Azara García de los Salmones Marcano**. @azarastorm Corredora professional de *Trail* de l'HG AML TEAM y Ambaixadora de l'SPARTAN TRAIL. campiona d'Espanya (6 cops); campiona d'Europa (2); subcampiona del Món (2); vegades internacional (11).

Esdeveniment de la fotografia: TRANSGRANCANARIA 2020

Agraïments

Vull agrair en primer lloc a la UOC i al seu equip docent pel seu seguiment en aquesta aventura universitària (la segona ja), que estic a punt de culminar amb un grau que m'ha resultat del tot apassionant i que ha marcat el meu present i, de bon segur, el futur, pel qual ja tinc projectes decidits. Especialment he de citar la meva tutora, Sra. Miriam Marigo Barnich, pels seus consells i guia i, específicament, la directora del TFG, Sra. Meritxell Pérez Ramírez, per la seva dedicació en les complexes correccions que s'han hagut de dur a terme durant aquests mesos.

Com no pot ser d'una altra manera, el meu més emocionat agraïment és per al meu nucli familiar més proper: la meva esposa Jaqueline i els nostres fills, Óscar i Marc, que m'han vist durant diversos anys enganxat a un ordinador, sacrificant un valuós i irrecuperable temps que no lis he pogut dedicar, que els hi deuré sempre i que espero poder compensar d'alguna forma. Per la seva infinita paciència amb els meus nervis, pel meu estrès i per la meva ansietat, gràcies pel seu suport, absolutament incondicional per aquest projecte.

També a la meva família de més temps, els meus pares Pep i Margalida i als meus germans Juana i Rafel, que sempre em van trobar ocupat amb "les meves coses", gràcies també a ells.

Les gràcies als meus amics més propers no poden faltar, per la seva confiança i pel seu interès en els meus projectes, Carlos, Manolo, Dino, Teto, Cristina, Vicente, Juanmi i alguns altres que no puc citar en tan poc espai i que espero me disculpin per això.

També les meves gràcies van dirigides a Mar Mas Iglesias, presidenta de l'AMPD (*Asociación para Mujeres en el Deporte Profesional*), pels seus consells i suport; a Heri Hernández, entrenador del Club Blue Tribe, al Sr. Ignasi Colom, secretari de la Federació de Triatló de les Illes Balears, al Sr. Tomeu Riera, president del Comitè d'Àrbitres de les Illes Balears, a Aina Pérez Marquès i Neus Tarrés Lorman, tots/es ells/es per facilitar-me contactes per a les entrevistes del treball. A Azara García de los Salmones Marcano i Álvaro Postigo Armendàriz, per obrir les portes de l'esport professional a aquest treball. A Paula Hernández López, per la seva traducció (*abstract*).

Finalment, a totes aquelles dones que han participat com entrevistades en aquest projecte, de forma desinteressada i que tant m'han aportat. Gràcies i, a l'hora, perdó, per no haver descobert fins ara les traves que la societat lis posa a diari per fer una cosa tan senzilla com anar a fer esport. Prometo continuar fent-hi feina després d'aquest projecte.

Espero que el treball aportï un granet d'arena per a tots i a totes.

Pep Alemany. 5 de gener de 2021.

ÍNDEX

Resum/Abstract	4
1.- Introducció	7
2.- Objectius i hipòtesis.....	9
2.1.- Objectius	9
2.2.- Hipòtesis	9
3.- Disseny metodològic.....	11
3.1.- Mostra de l'estudi	11
3.1.1.- Edat de les dones entrevistades (trams).....	11
3.1.2.- Edat de les dones entrevistades (mesures de tendència central)	12
3.2.- Ocupació.....	13
3.3.- Lloc de residència	14
3.4.- Tècnica de les entrevistes	15
3.5.- Procediment i anàlisi de dades.....	16
3.6.- Protecció de dades de caràcter personal	16
4.- Resultats	16
4.1.- Resultats descriptius sobre la incidència de les respostes tancades	16
4.2.- Resultats sobre el cas pràctic.....	22
4.3.- Resultats sobre la part qualitativa de les entrevistes	24
4.4.- Resultats descriptius sobre la percepció de solució del problema	26
5.- Discussió	31
5.1.- Un problema generalitzat	33
5.2.- El component legislatiu	34
5.3.- Els corredors segurs	34
5.4.- El component educatiu com a solució a llarg termini	35
5.5.- La suma del gènere masculí en la causa	36
5.6.- Crítiques al gènere femení per part del gènere femení.....	37
5.7.- Manca de dades específiques.....	37
5.8.- Els medis de comunicació	38
6.- Conclusions	38
7.- Limitacions del treball i línies d'investigació futura	41
8.- Referències	42
Annex I	44

RESUM

L'esport és una activitat comunament considerada com a sana, beneficiosa per al benestar emocional i físic, sempre que es faci en la seva justa mesura per a les circumstàncies de cada persona.

Tan notori és això com el fet que practicar algun esport hauria de dependre de les obligacions (que no són el mateix que els rols) i de les voluntats del practicant i que no haurien d'existir condicionants externs artificials i evitables que ho dificultessin, com seria la sensació d'inseguretat, al voltant de la qual es parlarà al llarg del treball.

El treball tractarà de demostrar, dins de les limitacions lògiques que l'extensió del mateix permet, fins a quin punt ser dona influeix de forma decisiva a l'hora de practicar esport a l'aire lliure i que gran part d'aquesta influència és motivada per aspectes directament relacionats amb la intervenció inapropiada del gènere masculí sobre el femení.

Altra de les situacions que facilita aquest estudi, es la possibilitat de conèixer fins a quin punt està normalitzada la conducta irracional de l'home sobre la dona i si elles es protegeixen amb la resignació d'un problema que veuen impossible de solucionar.

Per últim, es tractarà trobar explicació al per què les mesures de protecció de la dona en l'ambient esportiu poden ser contradictòries si no son transitòries.

El nucli del treball es basa en l'estudi del resultat de cinquanta-dues entrevistes dutes a terme entre el 26 d'octubre i el 5 de desembre de 2020. La major part estan fetes a dones majors d'edat, mares i treballadores i s'han fet tant individualment com en parelles i grups reduïts, plantejant-les totes de la mateixa forma, amb preguntes obertes que han anat evolucionant en sub-preguntes depenent de les respostes i les situacions que s'anaven exposant.

No s'ha fet cribratge previ de les persones a entrevistar, tota vegada que és un camp nou que es pretenia explorar i amb objectius futurs que van més enllà del

propi TFG. La limitació de temps en aquest aspecte també n'és aquí part de la raó.

No obstant això, hi ha un element comú en totes les dones entrevistades que, per la seva reiteració durant les entrevistes es pot inferir amb poc marge d'error: independentment de la seva edat, les dones reben impropis verbals i gestuals dels homes de forma constant i en qualsevol circumstància i lloc i el canvi a aquesta situació no el poden fer elles soles.

Paraules clau: assetjament, esport, por, inseguretat, condicionants.

ABSTRACT

Practicing a sport is an activity that is considered as healthy and beneficial for your physical and mental health, as long as it's done within the limits of each person.

This is as notorious as the fact that practising a sport should depend on the obligations, which aren't the same as roles, and on the trainee's will. There shouldn't exist any artificial external factor that could be avoided which could hinder it. An example of this could be the sense of insecurity, which will be the main focus of this project.

This paper will try to prove, within the extension limit provided, to which extent being a woman can decisively influence the practice of an open-air sport and in what measure a big part of this influence comes from factors directly related to an improper interaction of the masculine gender over the feminine.

Another situation that will be studied in this project, is knowing to which extent the irrational behaviour of men over women is normalized and if women just protect themselves with resignation, since they see it as an issue that it's impossible to be solved.

Finally, this paper will try to seek an explanation for why the protection measurements for women in the sports field can be both contradictory and transitional.

The core of this project is based on a study made from fifty-four interviews that were done between the 26th October and the 5th December 2020. Most interviews were done by women of legal age, mothers, and workers. Some of them have been done individually, some in pairs and in small groups. They all have been raised in the same way, through open questions that have evolved to sub-questions depending on the answers given and the situations that were presented.

The interviewees haven't been screened beforehand, as this is a new field with future objectives that go beyond this paper and because of the time limits of this kind of project.

However, there is a common feature amongst all the women who have been interviewed that can be inferred without much margin of error, as they have all mentioned the same: regardless of their age, women are constantly verbally assaulted by men anywhere and in any kind of situation, and women alone can't make that change.

Keywords: harassment, sport/exercise, fear, insecurity, conditioning.

(Traducció: Hernández López, Paula; Grad. Traducció e interpretació. UAB-2019.
www.linkedin.com/in/paula-hernandez-lopez-363384120; paulahernandez.010@gmail.com)

1.- INTRODUCCIÓ

El Plantejament del problema parteix d'una sola pregunta: existeixen, a l'hora de planificar entrenaments a espais oberts, condicionants diferents en les dones que en els homes?

El treball no tracta de valorar una vessant que plantegi els rols familiars home/dona, socialment arrelats encara amb força, sinó de fer-ho sobre els condicionants que en la praxis situen les dones, per la sensació d'inseguretat, en una posició d'inferioritat d'oportunitats i de llibertat d'elecció en la realització de l'esport a l'aire lliure en espais oberts, precisament pel seu gènere.

Malgrat que poc a poc la situació va (i anirà) minvant amb els anys, no és fàcil fugir d'un context històricament masclista i arrelar, en el seny comú, una consciència d'igualtat en una societat on no només es va arribar a socialitzar fermament com a vàlida la creença que el fet d'adular les dones es podia fer en qualsevol moment i circumstància, sinó que, a més, era (i és encara) una habilitat digna d'admiració, independentment que aquestes adulacions fossin extremadament grosseres i generessin por, vergonya o envaïssin de forma devastadora la intimitat de la receptora.

Alguns autors expliquen que *l'assetjament de carrer reafirma la posició inferior de les dones en l'espai públic que històricament ha estat masculí, recordant a les dones que no és el seu lloc i que a l'usar-lo el seu cos és públic, pel que pot ser comentat, tocat i violat* (Patricia i Marroquín, 2020)¹. Com es veu, aquesta afirmació recorda que no només s'ha de tenir en compte tota agressió física i sexual, sinó també aquelles verbals i gestuals, que són les més nombroses.

L'augment més que considerable de l'activitat esportiva dins de la nostra societat, encara que insuficient (Consejo Superior de Deportes, 2017)², ha estat objecte de molts estudis, des d'on podem veure els motius pels quals la dona no fa tant

¹ Citant a Billi, Guerrero González, Meniconi Asfura, Molina Torres, & Torrealba Herrera, (2015)

² Llicències federatives a Espanya: 77% d'homes i 23% dones.

d'esport com l'home (Codina i Pestana, 2012)³ i, també, la influència que els estereotips han tingut sobre la dona i la pràctica de l'esport (Alfaro, 2008)⁴.

Aquest treball es centrarà en la manca de sensibilitat que perjudica l'entorn esportiu lliure de la dona per haver poca o nul·la perspectiva de gènere i per falta absoluta de consideració i de respecte, analitzant com es pot millorar la seguretat d'elles en l'esport en espais oberts per arribar a transformar l'actual prioritat d'evitar un risc sempre existent en una simple prudència lògica per tal d'evitar una situació de perill raonablement previsible.

La dificultat de trobar estudis relacionats amb la temàtica concreta tractada aquí és la que ens ha decantat a fer una recerca pròpia, de caire mixt (qualitatiu i quantitatiu), que ens serveixi de forma introductòria per a futurs estudis més extensos i, també, per evitar que tot ens condueixi només a "grans homes feministes" (Garcia-Ramirez, 2017)⁵, sinó a una normalitat general de perspectiva de gènere i que nosaltres, els homes, hi participem de forma activa.

Els comentaris afalagadors i altres actituds causa efectes negatius quan son fets per desconeguts (Patricia i Marroquín, 2020)⁶ i, com a tals, han de ser tractats i erradicats.

³ Aquest treball parla dels costums i ens obri llum sobre la transcendental influència dels rols femenins en la societat i fins a quin punt condicionen la pràctica de l'esport, així com la determinació dels pares i mares a empènyer a animar a fer esport als fills més que a les filles.

⁴ Aquesta autora ens presenta una (avui sobre tot) terrible visió històrica dels estereotips del tipus "concepte diferent del cos de la dona respecte del de l'home", des d'on s'arriba a justificar que hi ha esports que no són per al cos de la dona i quins (molts pocs) sí ho son, donada la fragilitat de la feminitat.

⁵ No s'entengui com a crítica. És una valuosa aportació a la causa, però és millor un ampli i anònim nombre d'homes feministes que un petit nombre reconegut com a cèlebres.

⁶ "[...] *El piropo en los espacios públicos que proviene de un desconocido es una opinión sobre el cuerpo de las mujeres que no ha sido solicitada y que tienen una connotación sexual y causa efectos negativos como el miedo y la inseguridad (p.16); [...] el enojo, indignación, incomodidad, inseguridad, miedo, frustración son los efectos del acoso callejero que más se han denunciado (p.21)[...]*"

2.- OBJECTIUS I HIPÒTESIS

2.1.- Objectius. L'objectiu principal d'aquest treball és tractar de delimitar els principals condicionants que fomenten *La por d'elles* en l'àmbit de l'activitat física en espais oberts per la intervenció de l'home. Per això es plantegen, com a objectius específics, els següents:

En primer lloc, conèixer i precisar la magnitud del problema des de la perspectiva de la dona esportista.

Seguidament, analitzar la resiliència femenina com a factor de protecció davant la sensació d'inseguretat.

En tercer lloc, impulsar la necessitat de foment de la perspectiva de gènere en l'esport.

Per últim, estudiar les solucions que les dones consideren més adients a curt i llarg termini per tal de canviar la tendència.

2.2.- Hipòtesis

Es defineixen les hipòtesis:

- Les dones s'han sentit assetjades en algun moment de la seva vida mentre feien esport o activitat física en espais oberts, independentment de la seva edat.
- Les dones tenen por quan han de fer esport en espais oberts i la inseguretat creix així com desapareixen factors com la il·luminació, l'aïllament de la zona de l'esport o l'afluència de gent. Per tant, els itineraris i els horaris influeixen decisivament en la planificació, a més d'altres elements condicionants, com ara l'existència d'il·luminació, gent a la via pública o cercar acompanyants per fer esport de forma segura.

- Encara que es prenguin mesures de seguretat, la sensació de perill continua essent elevada.
- Poden existir dones que no fan l'esport que desitgen per inseguretats relacionades amb accions dutes a terme per homes amb objectius de caire sexual. Ans al contrari, les dones pensen que en els homes això no passa.
- L'autoprotecció és la via més adequada, davant les insuficients mesures existents i la tolerància als comportaments masclistes.
- Existeix la creença que l'educació a llarg termini és la base per aconseguir invertir la situació actual d'assetjament.
- La distància entre l'edat de l'assetjador i la de les víctimes crea sensacions d'inseguretat de diferents nivells.
- L'existència de corredors o zones segures per fer esport les dones seria una mesura acceptada.
- Es considera que les mesures per a millorar poden ser diferents en un estat democràtic que en un estat no democràtic.

3.- DISSENY METODOLÒGIC

3.1.- Mostra de l'estudi.

La recerca de l'estudi s'ha fet a 55 persones, 52 del gènere femení i 3 del masculí. No obstant, per a l'interès i casuística de l'estudi només es reflecteixen les dades de les dones, que presenten les següents característiques sociodemogràfiques:

3.1.1.- Edat de les dones entrevistades (trams).

Com es pot veure a la gràfica següent (fig.1), la major part de les dones entrevistades son adultes-mitjanes (Martín, 2005)⁷ i, amb algunes excepcions, totes mares d'adolescents i adults.

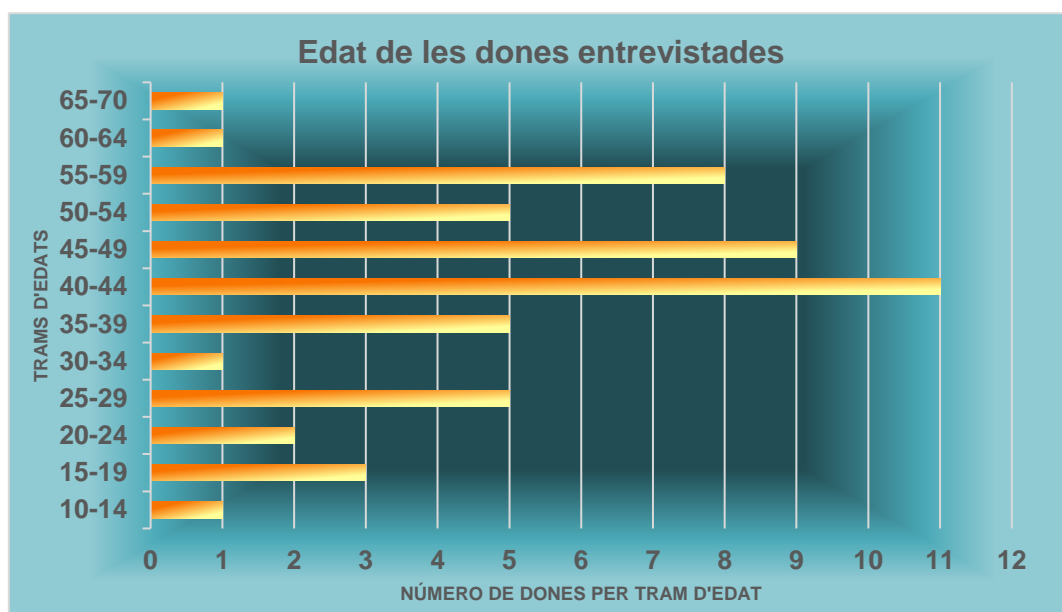

Fig. 1: Edat de les dones entrevistades

⁷ Classificació relativament innovadora i no del tot pacífica però que permet bestreure un extracte poblacional que subdivideix els adults en tres subgrups: adults joves que va des dels 20 i fins als 39 anys; adults mitjans, d'edats entre els 40 i els 49; adults madurs, que es situarien a partir dels 50 anys i fins a la vellesa, etapa que també divideix en 3, que denomina inicial o incipient (60-69), intermèdia (70-84) i avançada (85 i endavant). Aquesta classificació "estableix subgrups, integrant variables biològiques, mèdiques, educatives, psicològiques, sociològiques, econòmic-laborals, de gènere, fins arribar a subgrups amb líndars que poden tenir validesa demogràfica".

3.1.2.- Edat de les dones entrevistades (mesures de tendència central).

Pel que fa a les mesures de tendència central, tal i com es pot veure a la següent gràfica (fig. 2), veiem que el gruix de les entrevistades es situa entre els 36 (Q1) i els 52 anys (Q3), essent la mitjana aritmètica els 42 anys i la mitjana de la variable, 43 anys. Els valors superiors i inferiors (65 i 14) engloben totes les dades de la variable. És a dir, l'obtenció de dades s'ha pogut fer sense que apareguin valors atípics extrems, per la qual cosa es pot interpretar que participants eren totes adequades per als objectius de les entrevistes, per ser persones que "entren" a l'esport als espais oberts per poder fer-ho en solitari (14 anys) i persones que ja han tingut aquesta experiència i s'hi mantenen (65).

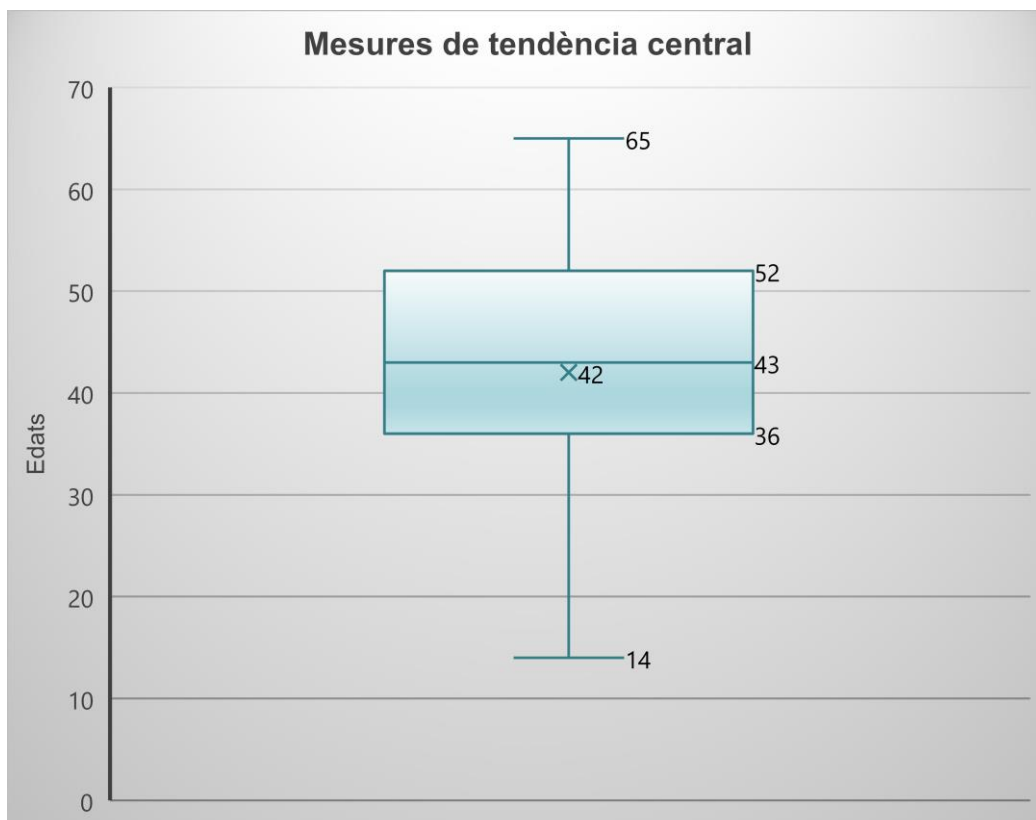

Fig. 2. Mesures de tendència central

3.2.- Ocupació

Les activitats a què es dediquen les persones entrevistades (fig.3) ens reflecteix que 30% es dedica a la docència i a la seguretat. No obstant no ens hem limitat a aquest sector, sinó que l'hem fet heterogeni per no ser el motiu classificatori principal (dones que facin o hagin fet esport en espais oberts):

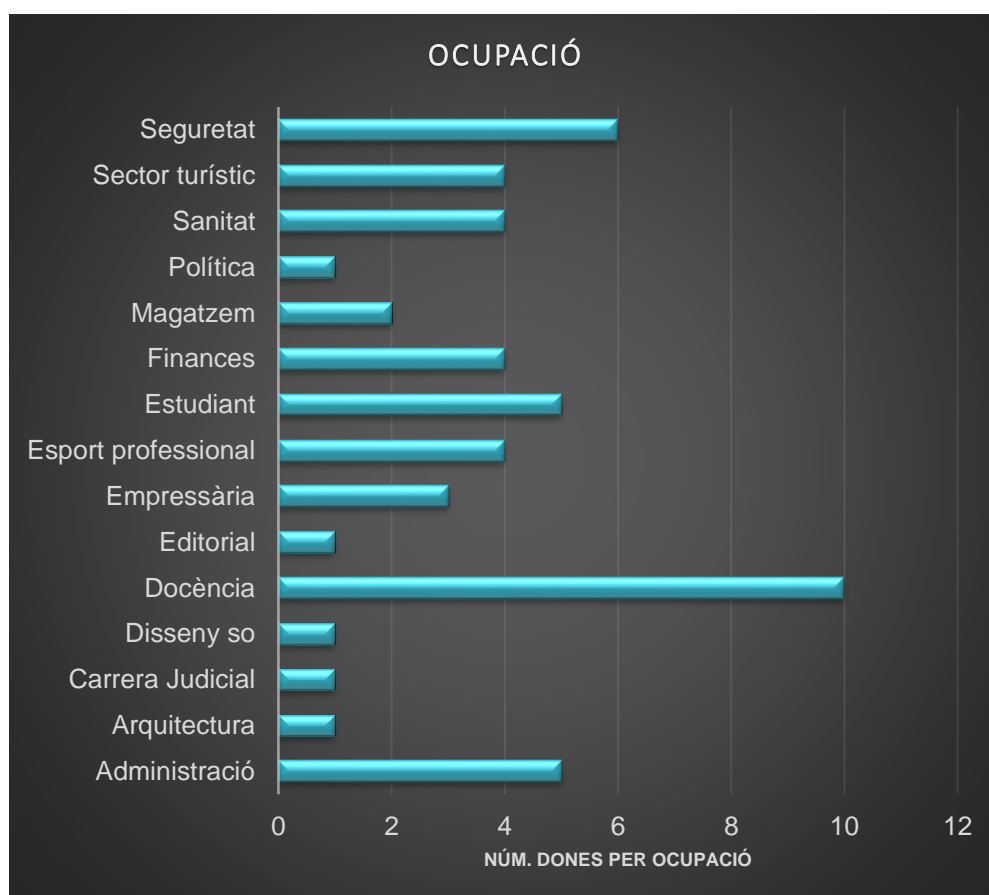

Fig. 3: Ocupació de les dones entrevistades

Per les limitacions temporals de l'estudi i per la metodologia de recollida de dades utilitzada (entrevistes semiestructurades), s'ha optat també per convidar persones de l'entorn i d'ens esportius o relacionats amb l'esport⁸. Per l'interès

⁸ Comitè Balear d'Àrbitres, *Asociación para la mujer en el deporte profesional (AMPD)* i *Club Blue Tribe* (equip de Trail).

suscitat, s'ha produït l'efecte bola de neu, de forma que una previsió inicial d'una dotzena d'entrevistes ha arribat finalment a les cinquanta-dues.

No s'han seleccionat els esports, encara que sí s'ha centrat el treball en persones que hagin fet (o facin) esport en espais principalment oberts, com ara ciclisme, *running*, *trail* o caminar.

3.3.- Lloc de residència

Malgrat la major part de les persones entrevistades son a l'Illa de Mallorca, s'han fet 6 entrevistes a altres llocs, que hem classificat per entitats locals (províncies i illes). En el cas de Mèxic, la ciutat de la persona entrevistada és Playa del Carmen, de l'Estat de Quintana Roo i així ha estat reflectit, per ser l'equivalent més proper a la província a Espanya:

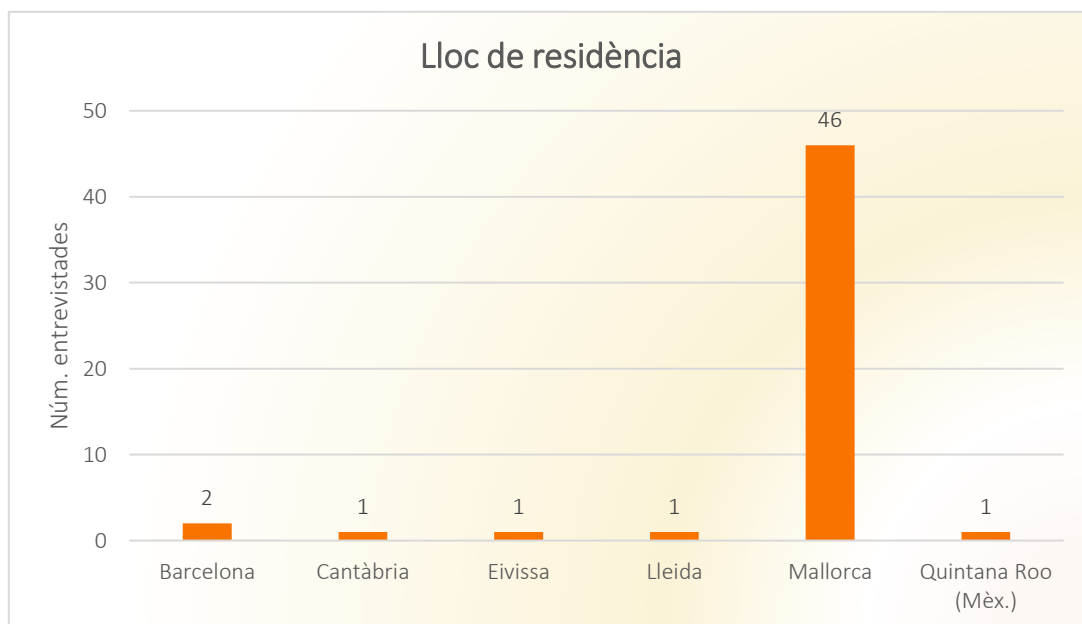

Fig. 4: Ocupació de les dones entrevistades

3.4.- Tècnica de les entrevistes.

Les entrevistes s'han fet sobre un guió establert a partir de les hipòtesis (veure Annex I). Del resultat d'aquestes, s'han bestret 15 preguntes que es presenten quantitativament per una banda i, per l'altra, atenint a les categories i codis anteriors, s'han desenvolupat qualitativament, en diàleg continu entre entrevistador i les entrevistades. Les preguntes partides de les hipòtesis han format part de les converses i han estat acotades durant la revisió i transcripció de les entrevistes.

La durada de cadascuna ha oscil·lat entre els 40 i 50 minuts de mitjana. Sis han estat en grups de 2 a 5 participants i la resta individuals.

3.5.- Procediment i anàlisi de dades.

Les entrevistes s'han fet presencialment (67%) o per Skype (33%) i totes han estat enregistrades i es conserven com a suport de l'estudi i a disposició de la UOC a disposició de la Comissió acadèmica corresponent.

S'ha realitzat anàlisi de contingut, transcrivint els trets generals de les entrevistes i resumint a cadascuna d'elles un grup concret de 15 preguntes. S'ha utilitzat el programa *QDA Miner Lite* i, per als gràfics, s'han compilat les dades al programa *MS Excel*.

També, en l'anàlisi de contingut, s'ha categoritzada i codificada la informació criminològicament, establint una única categoria (prevenció) i tres codificacions (eines educatives, eines punitives i de seguretat i medis de comunicació).

L'evolució de les entrevistes ha dut a formular un cas pràctic. Això ha implicat que no a totes les persones entrevistades se'ls ha pogut plantejar. No obstant, per ser d'alt interès criminològic, s'ha fet un apartat específic en el treball.

3.6.- Protecció de dades de caràcter personal.

En compliment de Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals, s'ha informat a totes les persones participants de la recollida de les dades per a l'estudi i de la seva conservació. En aquest sentit, les entrevistes presencials han estat precedides sempre del full informatiu corresponent i així es fa constar a l'enregistrament de la veu; pel que fa a les entrevistes audiovisuals, s'ha senyalat aquesta qüestió i així ha quedat enregistrada igualment.

4. RESULTATS.

4.1.- Resultats descriptius sobre la incidència de les respostes tancades.

Atenint que les entrevistes versen sobre accions dutes a terme fent esport en espais oberts, a la primera pregunta, el 94,23% de les entrevistades contesten que fan esport o n'han fet en algun moment de forma regular a la via pública, mentre que el 6% contesta negativament. No obstant, el 5,77% restant té també interès criminològic per l'estudi, tota vegada que es tracta de sensacions, percepcions i opinions que fonamenten la (in)seguretat.

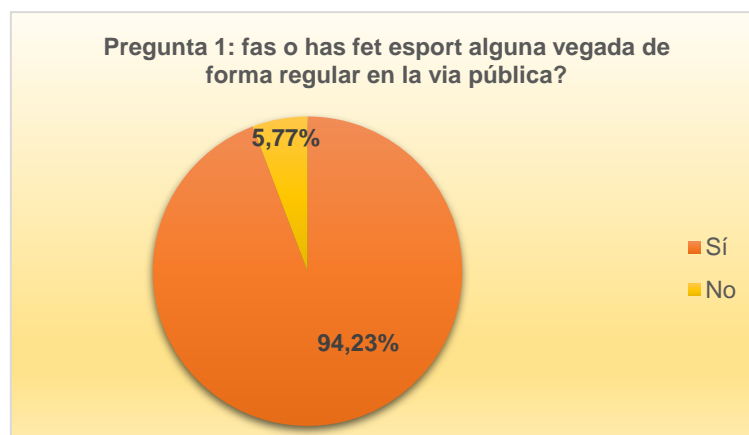

Fig. 4.- Esport a la via pública

La segona pregunta de l'enquesta planteja si la persona s'ha sentit assetjada algun cop fent esport, resultant que el 44,23% responen afirmativament i el 55,77% de forma negativa:

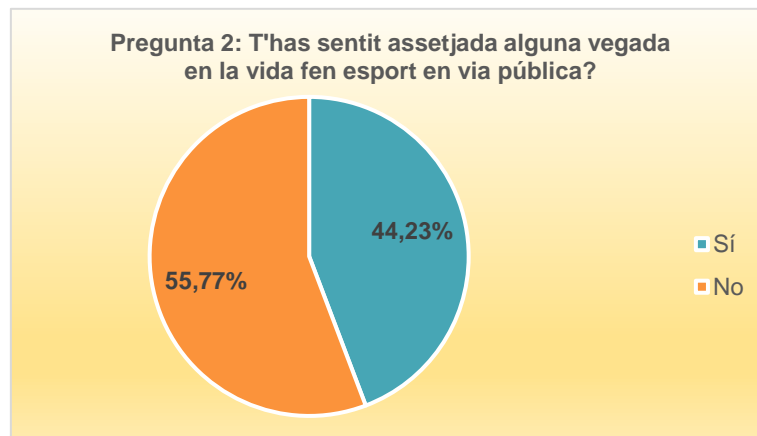

Fig. 5.- Assetjament a la via pública.

Derivada de l'anterior plantejament, es cerca determinar en la següent pregunta quins tipus d'assetjament han tingut les dones que l'han patit mentre feien esport.

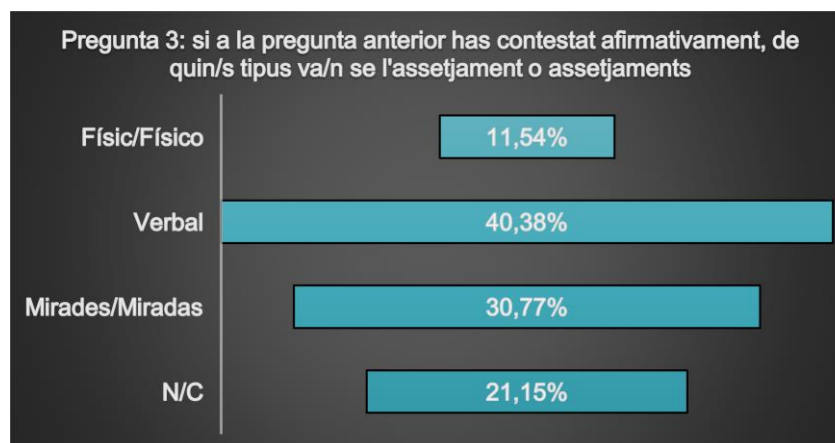

Fig. 6.- Tipus d'assetjament patit.

Com es pot veure, del 44,23% de la gràfica de la figura 5 (23 dones) que han patit algun tipus d'assetjament mentre feien esport a la via pública, un 11,54% (6) l'han patit físicament; un 40,38% (21), l'han patit verbalment i un 30,77% (16), han sofert mirades que han estat percebudes amb sensació d'assetjament.

La pregunta següent ha permès fer dividir en dos gràfics la seva representació (fig. 7 i 8). En la primera, es representen els tipus de condicionants (d'una llista tancada) que tenen en compte les dones a l'hora de fer esport en espais oberts; en la segona, el nombre que d'aquests condicionants acumulen cadascuna.

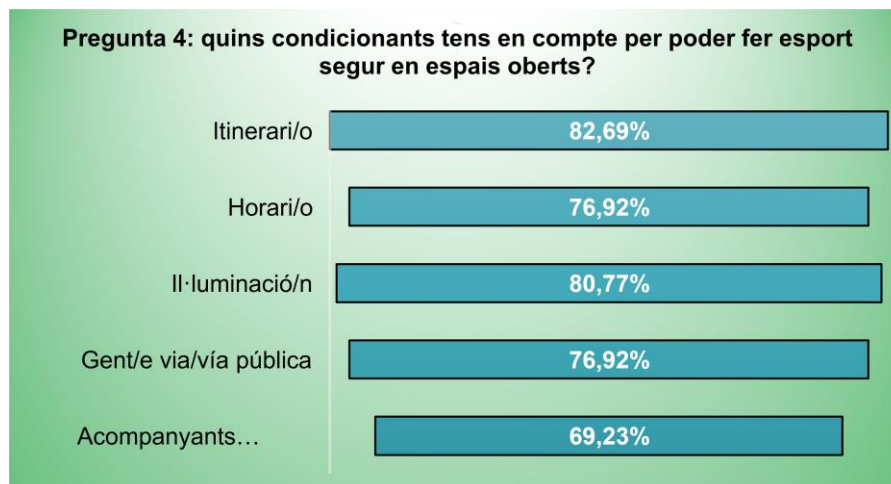

Fig. 7.- Tipus de condicionants per fer esport segur en espais oberts

Com es pot veure en aquest gràfic anterior, les dones entrevistades tenen en compte com a condicionants per a sentir-se més segures a l'hora de fer esport a l'aire lliure l'itinerari (82,69%), l'horari (76,92%), la il·luminació (80,77%), la presència d'altres persones (76,92%) i la companyia (69,23%).

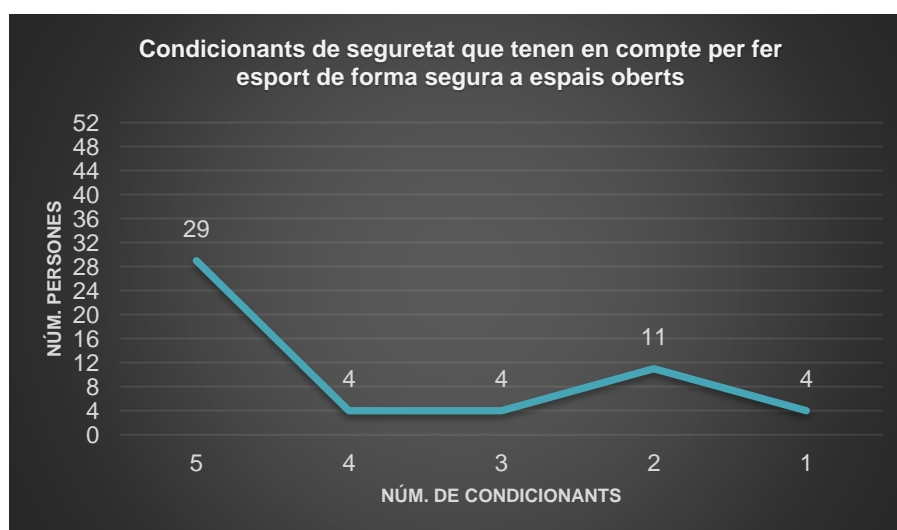

Fig. 8.- Número de condicionants per fer esport segur en espais oberts

La següent qüestió tracta d'analitzar si, encara que hagin pres les mesures per fer esport segur en espais oberts, continua així i tot existint por. De la gràfica següent es pot deduir que és un fet que, malgrat la prudència i encara que hi ha un cert equilibri, la sensació de por segueix present a un 36,54% d'elles, mentre que la resta (63,46%) manifesten sentir-se segures:

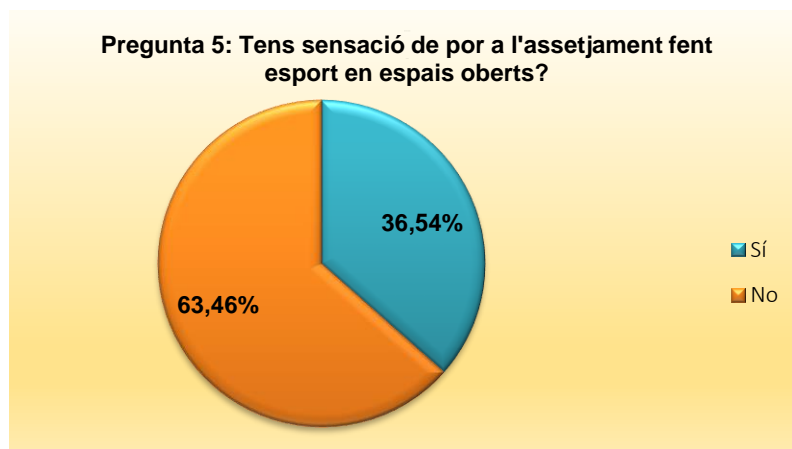

Fig. 9.- Sensació de por fent esport

La següent pregunta està dirigida a reflectir quin tipus d'acció tenen com a primera decisió a l'hora de fer front a una possible agressió dins de l'àmbit esportiu en espais oberts. Els condicionants i les circumstàncies no es tenen en compte aquí, sinó només és la previsió del que seria més instintiu per a elles. Com es pot veure al gràfic (10), el 82,69% s'estimen més evitar l'enfrontament (si es pot) i només un 17,31% optaria per algun tipus d'enfrontament:

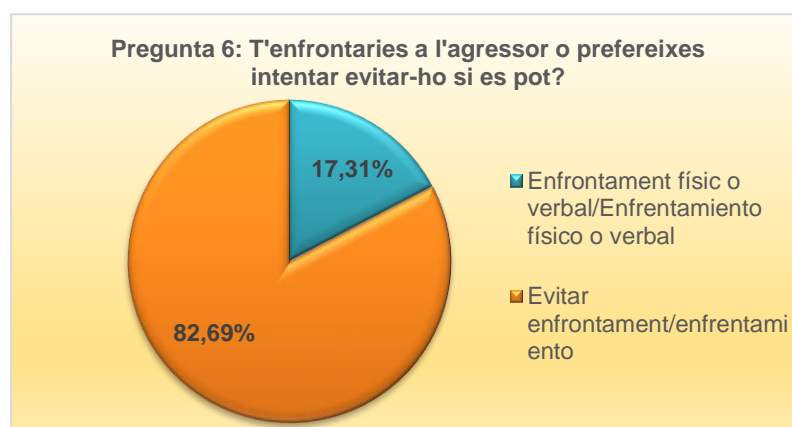

Fig. 10.- Reacció instintiva esperada davant de possible agressor

Seguidament es cerca reflectir l'enfocament que les dones tenen sobre la possibilitat que una persona pugui deixar de fer un esport determinat per la sensació de por que li provoca fer-ho en espais oberts. Son preguntes per fetes a dones sobre les sensacions que reben sobre els dos gèneres en relació a la pregunta concreta:

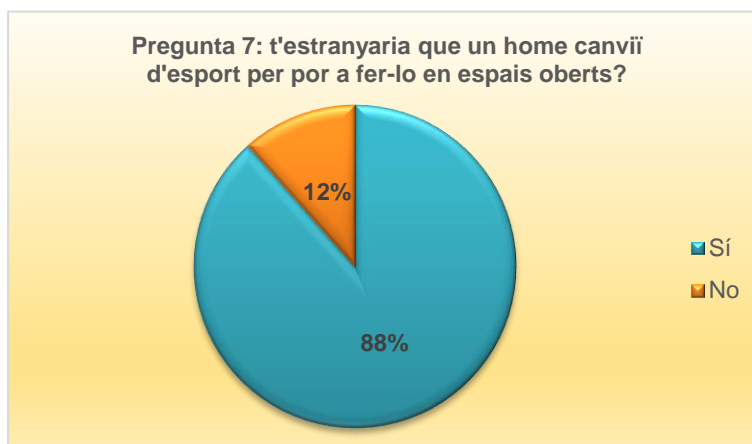

Fig. 11.- Canvi d'esport per por en els homes

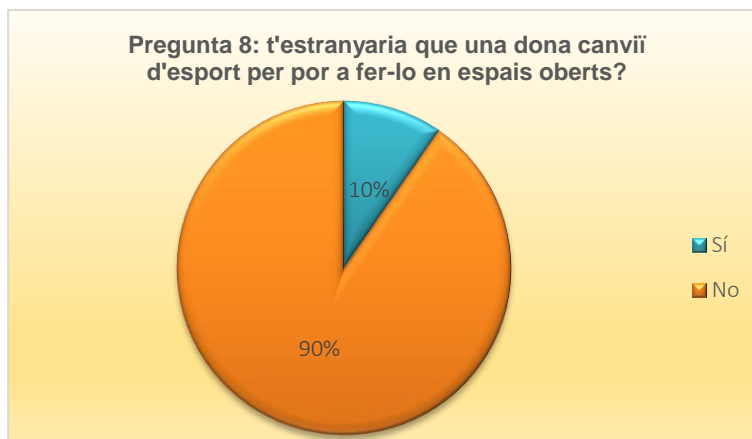

Fig. 12.- Canvi d'esport per por en les dones

Com es pot veure, les dones entrevistades opinen, en un 88%, que seria estrany que un home canviés d'esport per por a fer-ho en espais oberts; en canvi, un percentatge superior (90%) no veuria anormal que sí ho fes una dona. En la part oposada, el 12% de dones opina que sí és possible que un home pugui arribar a

canviar d'esport per por a fer-ho en la via pública, mentre que el 10% defensa que seria estrany que ho fes una dona.

Les dues següents preguntes que es van formular estan íntimament relacionades. Es tractava de determinar si existeix diferència de sensacions quan l'edat de l'agressor és inferior o igual a la de la víctima i quan l'edat de l'agressor és molt superior a ella:

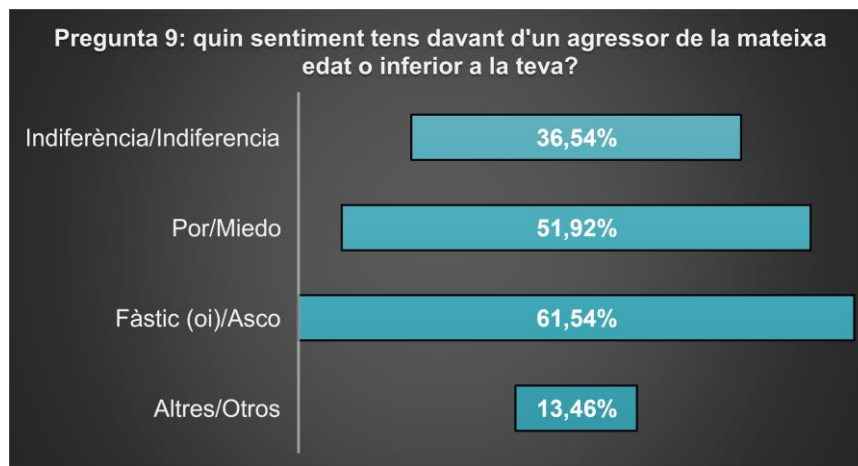

Fig. 13.- Sensacions amb agressors d'edat igual i/o inferior a la víctima.

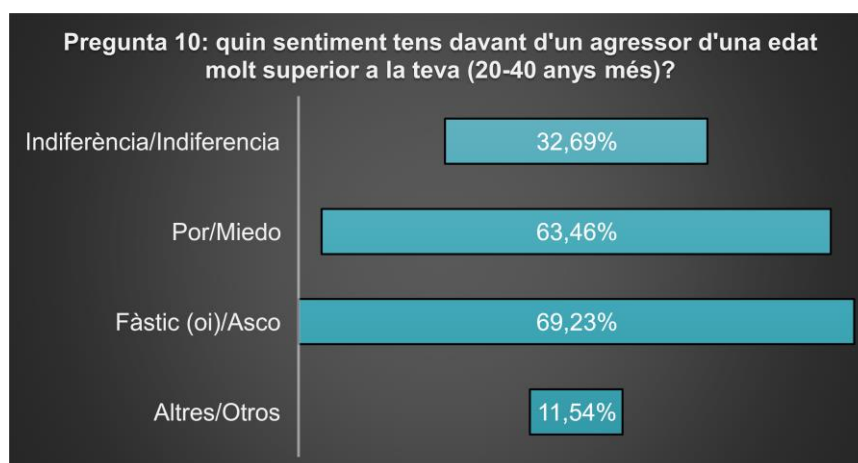

Fig. 14.- Sensacions amb agressors d'edat molt superior a la víctima.

Com es pot veure, entre una i altra gràfica, si l'agressor és d'edat molt superior a la víctima disminueix del 36,54% al 32,69% l'opció d'indiferència baixa gairebé

4 punts percentuals; això, juntament amb que es veu augmentada la seva sensació de por d'un 51,92% a un 63,46% (+22,23%), s'ha d'interpretar en què l'agressor ja es pren més seriosament i la situació ja no és tan controlada per part de la víctima. Com es pot veure també, el fàstic (oi), passa a protagonitzar també una diferència important (del 61,54% al 69,23%, que representa un augment del 12,49%).

4.2.- Resultats sobre el cas pràctic.

Aproximadament el 60% de les persones entrevistades ha pogut facilitar una extensió més llarga de les entrevistes, essent aprofitat per plantejar un cas pràctic alguns en la recerca de respostes al problema que tracta de reflectir aquest treball.

Es planteja la hipòtesi que existeix una persona que, fent esport o no, fa tots els dies de l'any un trajecte d'un quilòmetre (doblat per l'anada i la tornada) entre un punt A i un punt B. La zona per allà on transcorre és residencial i mai no ha estat percebuda com a zona perillosa. Es parteix inicialment d'unes dades que després varien amb la intenció d'avaluar si el dret o el bé personal que veuen afectat canvia i si, amb això, també canvia la resposta.

Inicialment s'exposa el cas d'una nina que comença a fer els trajectes als 10 anys. Quan en té 20, sense que mai no hagi tingut cap tipus d'ensurt ni agressió verbal o gestual de cap home, descobreix que a mig recorregut s'ha establert un bar i que els clients resulten ser els homes més grossers que puguin ser trobats i no dubten, de cap forma, en llançar els impropis més grollers que puguin existir.

La hipòtesi estableix les premisses següents:

- Que la jove de 20 anys sent vergonya i fàstic, que té por d'enfrontar-se amb aquests homes i es limita a evitar la situació accelerant el pas i mirant al terra.

- Que a la tornada del primer trajecte els personatges del bar tornen a repetir la situació.
- Que els segon, tercer i següents dies això s'acabarà repetint, si no s'atura d'alguna forma.
- Que només és possible, legalment, imposar una multa i que serà pagada en el 100% dels casos en què sigui imposada.

Davant d'això, es demana a les entrevistades quin hauria de ser l'import perquè el tercer dia aquests homes ja no facin aquesta acció?

La resposta, que costa donar perquè insisteixen totes en què una multa no és suficient i que és qüestió d'altres variables, oscil·len entre els 50 euros, una moda de 1.000 i, en casos ja més elevats, entre els 3.000 i els 5.000 euros i aprofiten per justificar els imports en la importància de la vergonya que senten i el fet que no tenen per què "aguantar" situacions com aquelles. Es limiten —totes sense excepció— a tenir aquesta visió inicial.

Un cop aquí, s'evoluciona a una segona part del cas, que parteix del mateix plantejament (incloses les premisses) i s'elimina la possibilitat que hi hagi cap agent de policia que multi a ningú. Igualment, es planteja com a premissa nova que l'única mesura que prendrà la jove és desviar-se del camí, agafant un altra trajecte i fent un rodeig de 400 metres més a cada trajecte. Per tant ja son 2,8 quilòmetres diaris, en lloc de 2, si es sumem els dos trajectes.

El següent element que s'afegeix és que sempre i, cada dia sense excepció, la jove repetirà el desviament, la qual cosa implica més temps i més trajecte i el fet de no poder passar (per autoprotecció més factible per a ella) per aquell tram de carrer.

Als 30 anys té una filla, amb qui al llarg dels primers anys de primària seguirà desviant el seu trajecte. Amb el temps, la filla repetirà la història, tindrà una altra filla també de forma que el resultat és que aquella jove inicial de 20 anys es veu amb més de 60 desviant-se novament per dur la neta a l'escola; una neta de 4

anys que patirà durant els trajectes, que seran sempre més llargs, inclemències durant més temps, traduïdes en més sol, més pluja, més vent i fred i, també, més cansament i tot perquè uns clients d'un bar son incívics.

Se'ls explica que el que ha passat és que, durant més de 40 anys, és com si haguessin posat algú a un tram de carrer allà on desviessin la víctima, per ser dona, i mai més ha pogut tornar a passar per allà, ni ella, ni la filla, ni la neta.

En aquest punt es torna a demanar quin és ara el preu d'aquella multa i aquí les entrevistades (totes també i sense excepció), ja contempen, amb certa reacció emocional, la situació, que les ha fet canviar radicalment el punt de vista: ara ja no és una qüestió de vergonya, ara es tracta de coerció de la llibertat, del condicionament de la vida durant més de quatre dècades. Aquí les entrevistades ja tenen la situació més clara: la privació a què s'han sotmès té un costos inassolibles.

Les respostes sobre els imports econòmics, als que lis costa ajustar-se com a única opció, augmenten exponencialment, descrivint multes (Euros) de 5.000, 50.000, 200.000 i superiors. Passats uns moments, moltes d'elles arriben a les contestacions més dramàtiques, emocionals i lògiques provocades per la negociació a permetre una situació com la descrita: "*que se queden arruinados*", "que lis llevin tot el sou de per vida", i un repetidíssim "no ho puc dir, per a mi no té preu".

4.3.- Resultats sobre la part qualitativa de les entrevistades.

Les persones entrevistades aporten informació relacionada amb les preguntes tancades que es resumeix en els següents punts:

L'assetjament l'han patit totes encara que no sigui fent esport, fins al punt de condicionar en ocasions la forma de vestir, desviar els trajectes habituals, mirar al terra per evitar creuar mirades amb homes que les estan observant i fins i tot

simular cridades telefòniques per advertir al possible assetjador de que estan en comunicació amb alguna persona que les pot ajudar, arribat el cas.

L'assetjament s'ha donat des de sempre i des d'edats molt primerenques, fins al punt que algunes recorden haver estat assetjades i/o abusades sexualment en la seva infantesa.

Dues de les entrevistades han estat (o estan) en ciutats on el masclisme és molt més present que a Espanya. Dues d'elles, que ara viuen a Mallorca, han estat, respectivament i de forma permanent, a Argentina i Mèxic. Ambdues consideren que la sensació de seguretat a l'Illa de Mallorca és notòriament superior que en aquests països; una tercera, de nacionalitat i residència mexicana afirma que viu a una societat extremadament masclista. No obstant això, les tres incardinen les seves respostes en la mitja de la resta, encara que descriuen el masclisme amb més grau de duresa.

Sobre els tipus d'assetjaments manifesten la majoria que son una constant les mirades, falagueries malsonants i gesticulacions grosseres, en qualsevol lloc i circumstància i que ni tan sols es dissimula la situació per part dels homes, sentint-se greument intimidades i, en la major part dels casos, tracten d'evitar o activen "escuts" com ara posar-se cascs amb música, creuar el carrer o canviar de direcció (fent o no fent esport). Evitar l'enfrontament (si es pot) està condicionat a la força física en la major part de casos, però també ho està pel fet que no sempre coneixen el grau de motivació i de decisió de l'assetjador. Les dones adultes es debaten entre animar les joves a fer front a l'assetjador, sempre que el risc no sigui molt evident.

Encara que hi ha algunes dones que manifesten no tenir por a l'hora de fer esport, només una ha demostrat prendre mesures únicament condicionades per motius diferents de la sensació d'inseguretat que provoca el masclisme.

La major part no té dubtes que la radicalitat de canviar d'esport per por a fer-lo a la via pública per temor a assetjaments de caire sexual per ser dones és un

escenari que no només intueixen sinó que moltes d'elles coneixen de primera mà. En general no creuen que un home tingui por i canviï d'esport per la mateixa situació, encara que són plenament conscients que hi ha homes joves (sobretot menors) que han estat assetjats i que aquest assetjament és majoritàriament masculí.

En les entrevistes més joves (14 a 24 anys), la sensació de fàstic (oi) i por, davant d'assetjadors d'edats de l'entrevistador (49) endavant és aclaparadora i s'expressen aquests sentiments amb gestos facials de repulsa espontanis en aquesta part de la conversa.

Sobre la solució del problema sempre han expressat que l'educació ha d'arribar a les famílies en primer lloc, abans que a les escoles o centres de treball. En general 30 anys pareixen no ser suficients, perquè el problema és històric, de generacions i del sistema. Com a part d'aquestes solucions, han donat respostes d'alta radicalitat en alguns casos, com ara la castració física o química, la pena de mort per als agressors sexuals o, fins i tot, fermar a la via pública i nus, davant l'escarni públic, als assetjadors verbals o gestuals, perquè passin vergonya.

Els medis de comunicació són essencials i, en general, no aporten coses positives, sinó negatives i sensacionalistes.

Agraeixen que sigui un home l'entrevistador perquè sempre són dones qui ho fan i pensen que això és una passa per donar veu a la dona dins del món masculí.

Hi ha assetjaments dins de l'àmbit esportiu que no són directament tals, sinó discriminatoris, com el cas de no poder participar, durant anys, per part d'una de les entrevistades, com a tripulació d'un vaixell en vela de competició, per no "alterar als homes".

4.4.- Resultats descriptius sobre la percepció de solució del problema.

Un cop fetes les primeres 10 preguntes, encaminades a conèixer la incidència de la problemàtica exposada, es tracten d'avaluar possibles solucions i la fe que

les dones tenen en elles. Així, la següent gràfica ens determina la confiança sobre si el problema existent es pot arribar a solucionar:

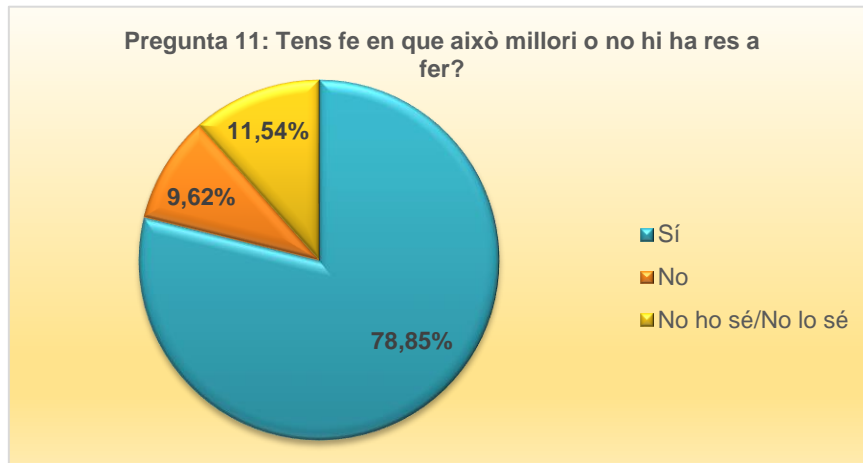

Fig. 15.- Sensació de possible solució del problema

Com es pot veure al gràfic, el 78,85% té la sensació que es pot evolucionar favorablement cap a una tendència distinta a l'actual, mentre que el 9,62% opina que no millorarà o no hi ha res a fer al respecte. L'11,54% no sap pronunciar-se en un sentit o l'altre.

Davant la possibilitat d'establir corredors o llocs segurs (per itinerari, temps, vigilàncies, etc.), resultant el següent gràfic:

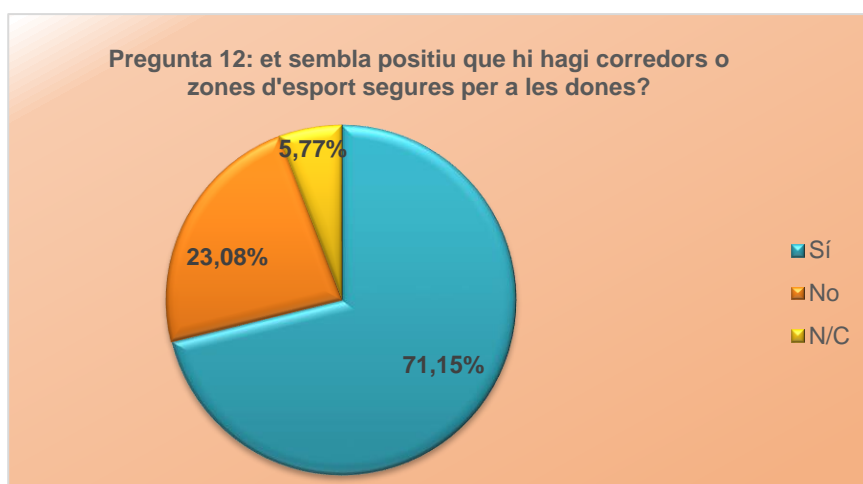

Fig. 16.- Sobre l'establiment de corredors o zones segures per a les dones

Un 71,15% de les enquestades veuen positivament l'establiment de corredors segurs; el 23,08% en té una opció negativa i el 5,77% dubten en la seva decisió i no contesten.

Les següents preguntes (fig. 17 i 18) cerquen opinió sobre solucions a llarg termini en dos tipus d'estats: democràtic i no democràtic (es motiva més endavant):

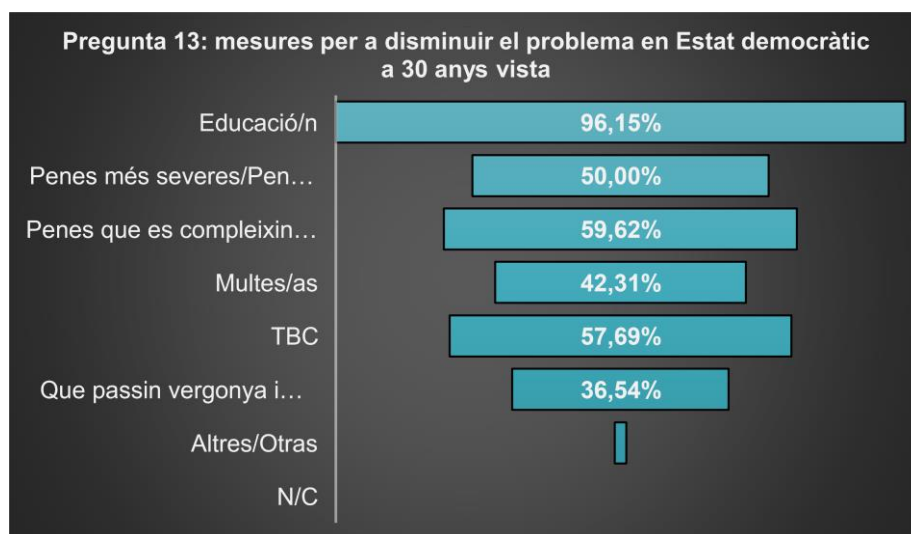

Fig. 17.- Solucions possibles en estat democràtic

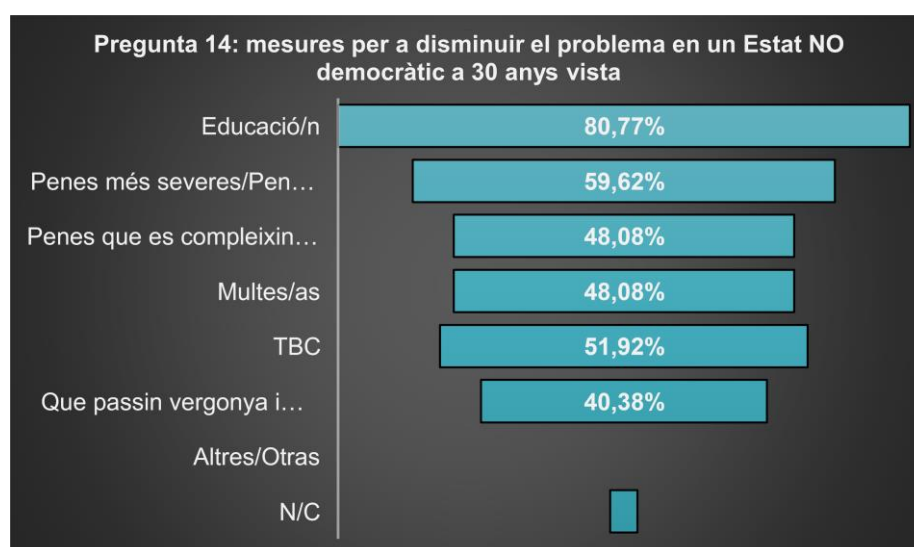

Fig. 18.- Solucions possibles en estats no democràtics

Per tal d'interpretar els resultats anteriors i analitzar la part subjacent (esbrinar si la democràcia implica un risc que en un altre tipus d'estat s'evitaria ser assumit, reduint drets fonamentals), resultant:

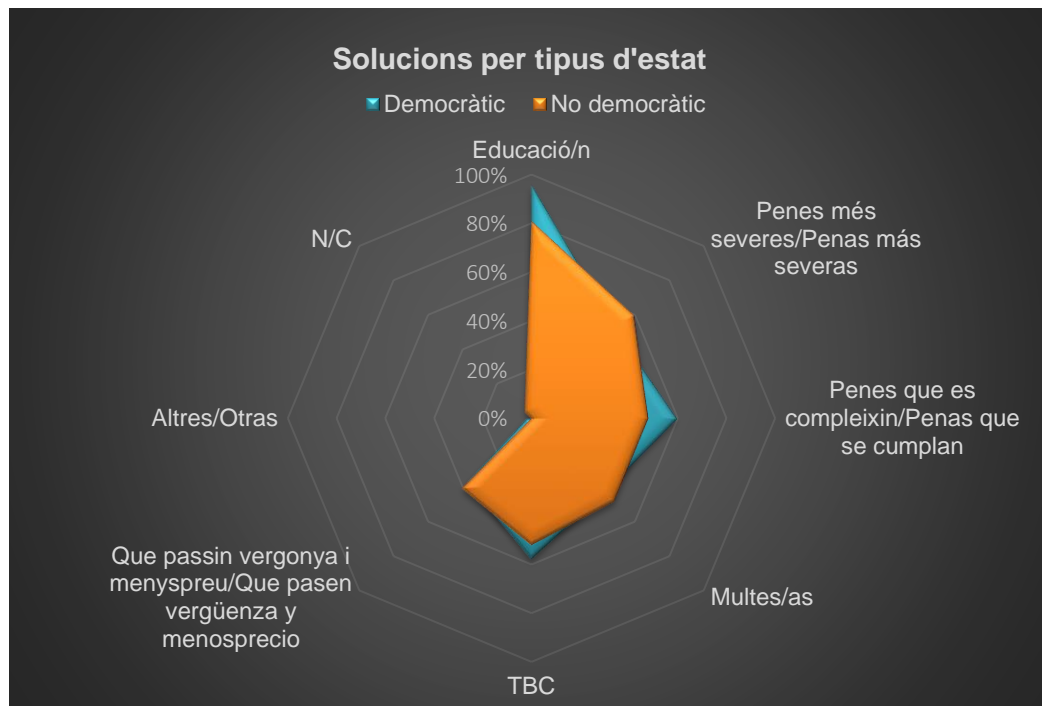

Fig. 19.- Gràfic combinat de mesures segons tipus d'Estat.

En les gràfiques de les figures 17 i 18, tots els valors dirigits a augmentar les accions punitives (o al seu compliment íntegre) o de coerció administrativa, que ja s'apliquen en estat democràtic com Espanya, son citats en xifres que no baixen del 40% en cap dels dos tipus d'Estats.

En la part comparativa, les persones enquestades advoquen, en un estat no democràtic i en relació al democràtic, per penes més severes (+19,24%) i un augment de la variable *més multes o imposició de multes* (+13,64%), en detriment dels treballs en benefici de la comunitat (-10%).

Pel que fa a l'element més inexacte d'aplicar i que és el menys democràtic (que passin vergonya i siguin menyspreats), es manté molt constant en ambdós casos, per la qual cosa, a excepció de l'escarni públic, les solucions segons el

tipus d'estat no consisteixen en mesures no democràtiques, sinó en variar les existents i/o la seva aplicació.

Es deixa per al final l'anàlisi de les dades relacionades amb l'educació: així com en ambdós estats és un factor primordial la qüestió educativa, la diferència de confiança en l'educació en un estat democràtic i en un no democràtic es veu clarament afectada (-15,99% inferior en un estat no democràtic en relació al democràtic). Es vol relacionar aquesta diferència i la disminució de l'interès pels treballs en benefici de la comunitat amb l'augment, inversament proporcional, del conjunt de les mesures punitives o coactives de l'administració.

La recerca en la darrera de les preguntes va destinada a demostrar si existeix confiança en la producció del treball *La por d'elles* per part d'un home, tota vegada que és el gènere el protagonista en el fons d'aquest.

Com es pot veure en la gràfica següent (fig. 20), el 75% de les dones entrevistades troben com a positiu el fet que l'estudi el dugui a terme un home, mentre que el 23,08% ho veuen com a indiferent. Cap de les entrevistades ho ha trobat negatiu.

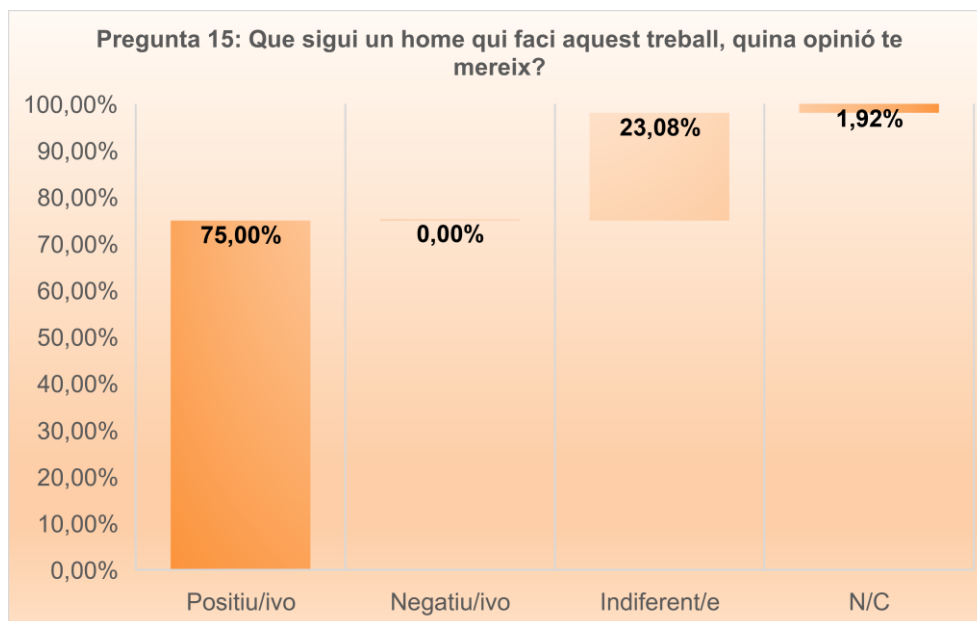

Fig. 20.- Valoració del gènere de l'autor de l'estudi

5.- DISCUSSIÓ.

Les dones s'han sentit assetjades en algun moment de la seva vida mentre feien esport o activitat física en espais oberts, independentment de la seva edat.

La victimització directe (44,23%) d'agressions o actituds masclistes sobre dones que han fet esport en algun moment de la seva vida resulta de suficient magnitud com perquè totes les entrevistades (excepte una d'elles), prenguin mesures de seguretat que estan relacionades amb perills causats de forma voluntària per persones del gènere masculí. És a dir, la protecció o prudència no es basa en evitar situacions raonablement previsibles per a tots, sinó a aquelles que ho son, majoritàriament, pel fet de ser dona.

El resultat de les entrevistes i les preguntes condueix a determinar que la major part de les agressions i/o conductes incíviques realitzades per homes sobre dones son elements del tipus conductual-verbal i conductual-gesticular. Així, les persones assetjades ho han estat en gran part verbalment (40,38%) i gestos (mirades), en un 30,77% i això provoca que fins a 29 de les 52 persones entrevistades tinguin en compte fins a 5 mesures de seguretat (els condicionants itinerari, horari, il·luminació suficient, gent a la via pública i acompanyants) que és possible que als homes no els afecti per qüestió de sexe a l'hora de fer esport. Malgrat això, inclús amb els elements de seguretat que han tingut en compte les dones, un 36,54% continua tenint sensació de por a la via pública.

Pel que fa a l'autoprotecció, les dones es senten en general (82,69%) incapaces de fer front a un agressor motivat o s'estimen més tractar d'evitar l'enfrontament, sempre que això sigui possible.

Altre dels elements que cercaven les hipòtesis era demostrar que la probabilitat que una dona deixi un esport a l'aire lliure per passar a fer-ne un en espais tancats. Així, les dades incideixen clarament en la percepció d'estranyesa que resulta per a les dones conèixer que un home deixa de fer-ne a espais lliures (o canvi d'esport) per por a assetjament (90%) i, en canvi, s'inverteix la xifra en

sentit de no veure-ho estrany (88%) quan és la dona qui podria ser qui abandoni un tipus d'esport per acabar fent-lo a un espai tancat.

La diferència d'edat entre l'assetjador i la víctima és un factor que influeix en la sensació de seguretat. La por augmenta considerablement (d'un 51,92% a un 63,46%) quan l'agressor passa a ser de la mateixa o inferior edat a ser molt superior (entre 20 i 40 anys de diferència) a la de la víctima; igualment el sentiment de fàstic (oi) també augmenta considerablement (d'un 61,54% a un 69,23%).

Les dones tenen l'esperança o la sensació de poder arribar a la solució de forma generalitzada (78,86%), encara que un percentatge important ho veuen en un sentit contrari o no ho tenen clar (21,16%). No obstant, totes les dones entrevistades coincideixen en què hi ha múltiples factors que inicialment han de ser modificats d'una o altra forma, segons uns percentatges elevats de cadascun d'ells, com ara l'educació (96,15%), imposar penes més severes (50%), fer complir íntegrament les penes imposades (59,62%), imposar més multes (42,31%), realitzar treballs en benefici de la comunitat (57,69%) i fer passar pel victimari per una situació d'angoixa, vergonya i/o escarni públic (36,54%).

Un 71,15% opinen que establir corredors o zones segures és un fet positiu, sempre que sigui un inici, no sigui puntual i formi part d'una planificació.

Les dones opinen de forma relativament diferent pel que fa a les mesures que condueixen al canvi social quan els escenaris son un estat democràtic o un estat no democràtic. Així, es produeix una baixada important de la confiança en l'educació (del 96,15% en el sistema democràtic es passa al 80,77% en el no democràtic) i augmenten significativament la necessitat d'accions punitives més severes i les intervencions coactives de caire administratiu (multes), que augmenten, en el seu conjunt combinat, un 16,7%.

Per últim, les dones consideren positiu el fet que un home estigui duent a terme l'estudi (75%), tota vegada que el defineixen com la part més dolosa del

problema i, també per tant, de la solució. El 25% restant o no opinen o ho troben indiferent. Cap manifesta que sigui negatiu que sigui així.

5.1.- Un problema generalitzat.

En general, les dones amb qui s'ha compartit l'experiència, accepten que existeix un problema generalitzat que resulta immers dins de la nostra societat d'una forma peremptòria. Totes manifesten que, d'una o altra forma, existeix un problema d'arrel que ve de lluny i que encara s'atribueix al fet cultural, al paternalisme malentès que ha sortit del nucli familiar per instaurar-se en totes les branques de la nostra societat (laboral, oci, família, etc.).

Coincideixen en que s'està infravalorant la dona per considerar-la més dèbil físicament i perquè, en trets generals, la violència física no és el recurs amb el que competeixen davant el que consideren injust. Però és que el problema que apareix en les entrevistes és que la dona pareix haver fet un escut per l'acceptació amb resignació que les coses son així: que l'home és grosser i mal educat i que la societat ho accepta com a tal, talment com el fet de sortir-li barba.

No obstant, com s'ha bestret del cas pràctic, la qüestió canvia en el moment en què ja son altres drets que son vulnerats (la llibertat de deambular) i que això es perllongui en el temps d'una forma en què no havien pensat.

En efecte, les dones consultades son partidàries de poder fer més, però es senten d'alguna forma infravalorades socialment i això dificulta dur el missatge més lluny. Aquí és allà on entren els comentaris i respostes positives pel que fa a que aquest treball el faci un home, encara que per a algunes té com a part negativa el fet que això es pugui fer visible, precisament, perquè sigui un home qui en vulgui donar veu.

Respecte dels sentiments que provoquen, parlen sobre por, inseguretat, incomoditat i frustració per no poder resoldre un problema tolerat per la nostra societat.

5.2- El component legislatiu.

Salvant excepcions molt concretes, com ara el d'una destacada magistrada o el de diverses psicòlogues també entrevistades, els coneixements del marc legal o de les distintes vessants criminològiques son més intuïtives que científiques, la qual cosa resulta enormement vàlid, ja que les respostes tenen, en el sentit comú, el mateix element que opera en les sensacions d'(in)seguretat, pilar fonamental en el treball. Així, critiquen durament el sistema de penes i de sancions administratives, unes per ser lentes i les altres per ser innòcues. Defineixen sense saber-ho a cops, la victimització secundària, els problemes de la càrrega de la prova i la inoperància d'un sistema fred, indiferent, insensible i sense perspectiva de gènere, que s'allunya de l'efectivitat administrativa i penal sobre els abusos o assetjaments tan comuns com els verbals o gestuals.

Posen sobre la taula el fet que l'administració general no tingui en compte els danys morals a l'hora de sancionar l'infractor i gran part de les persones entrevistades qüestionen la proporcionalitat de les sancions administratives (també en casos de reincidència) i els veuen insuficients per aconseguir l'efectivitat del que, sense definir-la específicament, és la prevenció general negativa.

En tot cas, els individus més menyspreables que no es corregeixin amb el temps, han de ser rebutjos residuals fàcilment detectables i excepcionals, que hauran de ser tractats en conseqüència pel sistema punitiu, igual que qualsevol delinqüent i amb les mateixes garanties i objectius de reinserció, en la que no hi creuen quan es tracta d'agressors sexuals, però sí quan es tracta d'assetjadors verbals i gestuals.

5.3.- Els corredors segurs.

Altre dels aspectes que més discussió generen és l'establiment de corredors o zones segures per a dones. Mentrestant algunes opinions es decanten positivament, ni totes les que donen suport a aquesta opció ni, per suposat qui

les nega, consideren que sigui això una cosa diferent a una solució temporal que no resol la situació; algunes, més crítiques, consideren que implicaria que existissin guetos, places i parcs tancats en uns horaris determinats per a que les dones tinguin el seu racó esportiu. La solució a aquesta darrera situació —i no és pacífica— és considerar-la com a una primera passa, igual que ho va ser el primer túnel del metropolità de Londres o el primer "carril bici" de qualsevol ciutat.

Però la resistència a aquestes zones reservades està directament relacionada amb les accions polítiques: si es fan, no es confia en què es duguin a terme més accions que les inicialment venals a nivell electoral. També preocupa que la reacció social pugui acusar les víctimes quan ho siguin per fer esport fora zones acotades o reservades, culpabilitzant-les per això.

Sí veuen en canvi molt positivament totes que existeixin zones més vigilades per a totes i per a tots, ja sigui amb càmeres, amb zones més obertes i de visibilitat diàfana i amb presència policial, per tal que puguin fer esport amb normalitat.

Finalment i per aquest punt, no es resolen de cap forma les situacions de les atletes professionals i/o amateurs, ja que els entrenaments han de ser variats i, en la major part de casos, les extensions a utilitzar són immenses o de recorreguts abruptes (per a esports com el trail, marató o el ciclisme) on és impossible aplicar una seguretat activa suficient, constant i homogènia.

5.4.- El component educatiu com a solució a llarg termini.

L'assetjament és una conducta apresada i, com a tal, pot ser desapresada⁹. Resulta relativament lògica aquesta idea. No obstant també surten divergències. Així, no totes coincideixen en el sistema per arribar a planificar una igualtat efectiva a llarg termini. Totes coincideixen en l'educació però no en el mètode.

⁹ OCACCL. (2014). Mitos del acoso sexual callejero. Obtingut de *l'Observatorio contra el acoso Chile*: <https://www.ocac.cl/mitos-del-acoso-sexual-callejero/>

Afirmen que ja s'estan fent coses però que només en casos concrets resulten efectives, encara que només afloren com a anècdotes¹⁰ i insisteixen que la solució no és només a les escoles i que s'ha d'arribar a les famílies, que és el nucli principal allà on hi ha el problema.

S'exposen les possibles accions amb persones que son a l'atur, que podrien fer cursos de formació de forma obligatòria per continuar rebent les prestacions i, sense cap dubte, així com es forma en riscos laborals, introduir formació en igualtat, que s'ha de separar del contingut polític que li donen al terme feminista que, en lloc de ser concebut com a igualtat —que és el que és realment—¹¹, està essent difós majoritàriament com pol oposat al masclisme¹² i, per tant, també considerat dolent per part de la societat, desinformada per uns poders polítics *curt-terministes* on l'oportunisme pareix, en gran part, l'únic modo de supervivència, passant la qüestió d'igualtat a una lluita sobre definicions, en lloc de ser un tot que s'ha de cultivar durant dècades i amb ampli consens polític.

Com a exemple comparatiu i per fugir de la lluita per les definicions, es demanen si no seria més fàcil pensar en quina corrent política pot oposar-se a que una dona i un home cobrin el mateix per la mateixa feina o es pot oposar a que puguin sortir a fer esport amb els mateixos condicionants.

5.5.- La suma del gènere masculí en la causa.

S'han constatat nombroses manifestacions espontànies durant les converses que son reflex de la desesperació d'un sistema que no canvia. A la positivitat del fet que un home estigui fent aquest estudi, no li falten crítiques generalitzades al fet que no s'entén que els homes no s'hagin incorporat encara en tot això.

¹⁰ Ferragut, M. (04-03-19). 8M: Alumnos del IES Son Ferrer bailan una 'haka' feminista. *Diario de Mallorca*. Aquesta acció és una mes de les que du a terme aquest institut, referent des de fa 16 anys en l'educació en gènere a les Illes Balears.

¹¹ "Principio de igualdad de derechos de la mujer y el hombre", com a primera accepció de la RAE (2020)

¹² *Actitud de prepotencia de los varones respecto de las mujeres* (també primera accepció de la RAE per aquest terme (2020)

Coneixedores que el problema afecta a tota la societat i que elles només en son la meitat, clamen amb insistència en què això es faci visible amb veus noves, en escenaris diferents dels que s'han empleat fins ara i que l'home irrompi definitivament en l'escenari, que empatitzi de forma definitiva amb la situació de les dones i que s'allunyi de la idea que la igualtat és posar una rentadora a la setmana i que salvi, de forma definitiva, el que pareix per a ells un problema insalvable que enroca en la semàntica d'una sola paraula (feminisme), postura que situa tot un gènere de la humanitat en una posició injusta.

Ho manifesten les entrevistades: la part femenina de la societat reclama la presència de l'home per avançar i la seva conscienciació gradual com a gènere, amb mostres com n'és aquest treball que ha de sumar a una vacuna social fins que arribi un moment en què es resolgui.

5.6.- Crítiques al gènere femení per part del gènere femení.

És un fet que ha estat recurrent en les entrevistes: les dones tenen part de la culpa des del moment en què es desvien d'aquell carrer per no discutir. Les més valentes es poden enfrontar i, les que no tinguin tanta empenta —o siguin més prudents tal cop—, poden denunciar a nombrosos llocs les situacions que consideren injustes. Una tercera via podria ser la de transmetre el missatge als seus amics, familiars i companys de feina, on la igualtat no és un tema de conversa habitualment. Tot suma.

5.7.- Manca de dades específiques

Consideren algunes de les entrevistades en què la manca de dades és una de les assignatures pendents: si no es coneix amb dades empíriques el problema, més fàcil és que no es prenguin mesures per evitar-los o les que es prenguin siguin innòcues o inútils. En el camp de l'esport infantil federat, per posar un exemple aprofitant que algunes entrevistades en son especialistes, assenyalen que les alarmes sonen des de fa temps i que manquen protocols clars i referents

que acullin les víctimes i li procurin protecció immediata i assessorament a elles, independentment del gènere i a les seves famílies.

5.8.- Els medis de comunicació

Es va fer una breu menció al paper dels medis de comunicació en la conscienciació del problema de les agressions, abusos o assetjaments dels homes a les dones, exposant com a exemple el cas de La Manada¹³, on hi va haver un ampli recull informatiu que va provocar accions que van anar molt més enllà del desitjable¹⁴.

Així, manifesten en general que, malgrat que el tracte sensacionalista de la notícia fa que sigui més coneguda, per arribar repetidament al públic en general, l'ideal és donar la notícia de forma objectiva, encara que se conegui menys. No es fa aquesta afirmació de forma unànime ni tampoc es té massa clar quina és la solució o on està la mesura correcta, però coincideixen en què la perspectiva de gènere no està ben tractada per part dels medis.

6.- CONCLUSIONS.

Si al principi de la investigació es partia de les hipòtesis que s'han anat demostrant al llarg del treball fins aquí, es cert també que s'han produït noves informacions inesperades, que han estat bestretes de l'anàlisi del contingut de les entrevistes.

¹³ Cas notòriament mediàtic en què un grup de cinc homes va abusar sexualment d'una jove de divuit anys en un portal al centre de Pamplona durant les festes de *San Fermín* el 7 de juliol de 2016.

¹⁴ Redacció. (10-12-2019). Condenado a año y medio el autor de la web del 'Tour de La Manada'. *El País*. Recuperat el 05-01-2021 del web https://elpais.com/sociedad/2019/12/10/actualidad/1575982373_385003.html, on es reflecteix que un home va ser condemnat per a l'autor del web del *Tour de la Manada* que publicitava el recorregut pels carrers de la capital navarresa que van fer els condemnats per la violació grupal en els *San Fermín* de 2016. El considera autor d'un delictes contra la integritat moral i l'obliga a indemnitzar la víctima amb 15.000 euros pel dany moral causat.

L'educació és el remei quasi únic pel que passa la solució sobre la discriminació del gènere femení provocada en gran part pel gènere masculí, que simbolitzarem en la falta absoluta de rubor de mirar les parts íntimes d'una dona enmig del carrer, no només sense que tingui conseqüència alguna, sinó amb la passivitat social que l'únic que fa és reconèixer la posició dominant d'un gènere sobre un altre com a una cosa natural, com si fossin dues espècies distintes, una supeditada a la voluntat de l'altra.

Els corredors o zones segures son una solució sempre i quan siguin només una part d'un tot, que hauria d'arribar de la forma més objectiva possible a totes les persones i amb un missatge el menys polititzat possible i que estigui consensuat amb una visió de futur a llarg termini. I és que no estem parlant (per exemple) de reciclatge (també important) que ha anat arrelant en la nostra societat a partir dels nostres fills i gràcies en gran part a l'educació a les escoles. Això és un problema que transforma un fill d'una dona en un assetjador per la cultura i educació que se li transmet. És dins del si de la pròpia família i des del moment del naixement. Per tant, no s'arreglarà amb simples accions simbòliques com seria per al canvi climàtic el retirar un vehicle de la circulació. Aquí s'ha de canviar la societat i no només d'un país, sinó possiblement de tots.

Les dones poden donar una passa més de les nombroses ja donades, compartint idees, treballs com el present, incitant converses sobre la igualtat i, per suposat, persuadint el seu entorn de que falta perspectiva de gènere en gran part de la nostra societat, però el problema capital que tenim és un altre i és desbordant: el setge del gènere masculí no es limita només a les actituds exterioritzades de forma manifesta (que també), sinó que està incrustat en el pensament de tots, també en el de les dones (resignades a acceptar l'home com un ésser de naturalesa incanviable), fet que l'incrementa exponencialment.

Això és un problema present a tots els entorns quotidians, com ara les escoles, llocs de treball, nuclis familiars i d'amistats, medis de comunicació, institucions, sectors econòmics en general, llocs d'oci i esports i tot està barrejat de forma

transversal i encadenat en una estructura social que evoluciona sense rompre els nusos d'una teranyina històricament construïda per un mon masculí i predominant. I és que tal qual el marxisme planteja la dialèctica política de la lluita de classes, els governants, sempre homes fins fa molt poc, van elegir un mon masculí sobre el femení en l'esdevenir social per afany de poder i homenia.

Els guardians criminològics tangibles (penes, multes, reprovació social, etc.) només corregeixen part de les actituds visibles i puntuals i no estan guanyant la batalla sobre les actituds contínues i subtils, que son les més nombroses i constants, fet demostrat en les entrevistes que s'han fet. Gran part d'elles han estat afectades pel problema, i no poques vegades, al llarg de tota la seva vida.

Per tant, s'ha de treballar amb les persones per aconseguir que les dones puguin fer una cosa tan simple i saludable com l'esport, amb la mateixa tranquil·litat que qualsevol home el pot fer, sense que hagin de cercar elements de defensa, com ara la companyia, els esprais defensius, les arts marcial, xiulets, o el fugir corrent per evitar que posin les mans a sobre d'elles per satisfer estímuls sexuals de l'agressor o que lis diguin si tenen parts del cos que estimulen sexualment a l'assetjador. No lis importa i tenen dret a que no lis passi.

La visió masculina de l'autor del treball que es tracta de reflectir aquí no és més que una gota d'aigua en una desitjable suma d'homes (sobre tot), a qui s'ha de fer partícips i sensibilitzar-los per millorar i augmentar exponencialment les accions, a poder ser, en poc temps. Per això, no hem d'amagar en cap moment que un dels objectius principals és el de fer una projecció social del treball, ja sia a través d'ens del sector públic i/o associacions de diversa índole que puguin estar relacionades amb l'objecte d'aquest estudi¹⁵ i, principalment i com a primer pas important, a través de la presentació del treball en l'entorn universitari.

¹⁵ Com ara la "Asociación para Mujeres en el Deporte Profesional (AMPD)" especialment interessada en la integració dels homes en la lluita per a la conscienciació de la perspectiva de gènere, fet que han demostrat amb la seva desinteressada col·laboració en accions diverses que han ajudat a millorar l'enfocament d'aquest TFG.

Per tant, ha de quedar clar des del primer moment que l'objectiu és donar visibilitat del que es tracta aquí, perquè això és cosa de tots, no només d'elles.

7.- LIMITACIONS DEL TREBALL I LÍNIES D'INVESTIGACIÓ FUTURA.

Aquest treball ha estat altament condicionat pel temps que abasta un projecte final de grau i obri l'escenari cap a altres línies d'investigació científiques, que han d'anar més enllà de les discussions sobre definicions. Així,

- La violència sexual en l'esport i els procediments a seguir en els casos d'assetjament serien un bon inici des d'on pivotar cap a altres camps d'investigació, com ara l'enregistrament de les dades sobre agressions sexuals, classificant-les per l'entorn allà on s'han produït.
- Tindria alt interès científic conèixer les (i els) esportistes que han estat assetjats en alguna ocasió per trobar solucions amb l'objectiu d'evitar noves agressions.
- Una recerca sobre quins clubs esportius de tota casta disposen de procediments relacionats amb l'assetjament esportiu, facilitaria el poder obligar als estaments governamentals a implantar-los amb normativa d'abast estatal.
- S'han d'investigar fórmules per obligar la població a tenir educació cívica relacionada directament amb l'assetjament de caire sexista i arribar al nucli de les llars amb aquest civisme.
- Una anàlisi sobre la vertadera dimensió dels assetjaments més comuns (verbals i gestuals), que són els que condicionen el dia a dia de gairebé totes les dones quan fan esport (federat o no) podria donar llum a la necessitat de fer canvis legislatius. En els casos més greus i referits a l'assetjament sexual en els esportistes més joves fets per part de les persones entrenadores, podria vincular el poder legislatiu fins al punt d'arribar a equiparar-los, en quant a la reacció de les institucions, amb la violència de gènere

8.- REFERÈNCIES.

- Alfaro, L. (2008). LAS MUJERES Y EL DEPORTE : Evolución y situación actual. *Las mujeres y el deporte*, 73.
- Codina, N., & Pestana, J. V. (2012). Estudio de la relación del entorno psicosocial en la práctica deportiva de la mujer. *Revista de Psicología del Deporte*, 21(2), 243-251.
- Consejo Superior de Deportes. (2017). Estadística de deporte federado. *Estadística de Deporte Federado 2017*, 1, 19-20. Recuperat de <http://www.culturaydeporte.gob.es/dam/jcr:6b7e9a1a-e3e5-4b45-8ae5-6f187b50235f/nota-resumen-estadistica-deporte-federado-2018.pdf>
- Ferragut, M. (04-03-19). 8M: Alumnos del IES Son Ferrer bailan una 'haka' feminista. *Diario de Mallorca*. Recuperat el 23-11-20 del web <https://www.diariodemallorca.es/mallorca/2019/03/04/8m-alumnos-ies-son-ferrer-2895327.html#:~:text=Con%20motivo%20del%208M%2C%20un,el%20feminismo%20es%20%22igualdad%22>.
- Garcia-Ramirez, J. A. (2017). Hombres Feministas. *La Patria*. Recuperat de <http://www.lapatria.com/opinion/columnas/jorge-alejandro-garcia/hombres-feministas>
- Martín Ruíz, J. F. (01/06/2005). Los factores definitorios de los grandes grupos de edad de la población: tipos, subgrupos y umbrales. *Geo Crítica / Scripta Nova*. *Revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, vol. IX, núm. 190. <<http://www.ub.es/geocrit/sn/sn-190.htm>> [ISSN: 1138-9788]
- OCACCL. (2014). Mitos del acoso sexual callejero. Obtingut de *l'Observatorio contra el acoso Chile*: <https://www.ocac.cl/mitos-del-acoso-sexual-callejero/>
- Patricia, L., & Marroquín, G. (2020). *HOMBRES ADOLESCENTES , IDEAS Y ACTITUDES DE LA MASCULINIDAD*.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 23.ª ed., [versión 23.4 en línea]. <<https://dle.rae.es>> [12-12-20].

Redacció. (10-12-2019). Condenado a año y medio el autor de la web del ‘Tour de La Manada’. *El País*. Recuperat el 05-01-2021 del web https://elpais.com/sociedad/2019/12/10/actualidad/1575982373_385003.html

ANNEX I (Preguntes formulades).

Pregunta 1.- Fas esport o has fet alguna vegada de forma regular en via pública?

Pregunta 2.- T'has sentit assetjada alguna vegada a la vida fent esport?

Pregunta 3.- Si a la pregunta anterior has contestat afirmativament, l'assetjament va ser físic o verbal?

Pregunta 4.- Quins condicionants tens en compte per poder fer esport segur en espais oberts?

Pregunta 5.- Tens sensació de por a l'assetjament fent esport en espais oberts?

Pregunta 6.- T'enfrontaries a l'agressor o prefereixes intentar evitar-ho si es pot?

Pregunta 7.- T'estranyaria que un home canviï d'esport per por de fer-ho a la via pública?

Pregunta 8.- T'estranyaria que una dona canviï d'esport per por de fer-ho a la via pública?

Pregunta 9.- Quin sentiment tens davant d'un agressor de la mateixa edat o inferior a la teva?

Pregunta 10.- Quin sentiment tens davant d'un agressor de d'edat molt superior a la teva (entre 20 i 40 anys més)?.

Pregunta 11.- Tens fe en que això millori o no hi ha res a fer?

Pregunta 12.- Et sembla positiu que hi hagi corredors o zones d'esport segures per a les dones?

Pregunta 13.- Mesures per disminuir el problema si estàs en un estat democràtic a 30 anys vista.

Pregunta 14.- Mesures per disminuir el problema en un estat NO democràtic a 30 anys vista.

Pregunta 15.- Que sigui un home qui faci aquest treball, quina opinió te mereix? Que sigui un home qui faci aquest treball, és positiu, negatiu o indiferent?